

BUDDHISMUS NA ZÁPADĚ

Dzigar Kongtrul Rinpoče

Moje úvahy o buddhismu na západě se za uplynulá léta opravdu změnily. V tuto chvíli to cítím velmi pozitivně a optimisticky; ne že bych byl dříve skeptik či pochyboval, ale jak plyne čas, získává člověk více jistoty. Zdá se, že je čím dál více možností, jak se buddhismus může ustavit na západě. Jsem si tím o mnoho jistější díky osobní zkušenosti – jistější do jisté míry.

Zájem o buddhismus na západě po léta vzrůstal. Tento zájem můžeme vnímat jako velmi pozitivní znak toho, že lidé chápou a propojují se s pravým významem Buddhova učení. Jak roste úcta k naukám, čte se více knih, je předáváno více učení a více lidí z různých sfér života se setkává s buddhismem – řada z nich bez předchozích znalostí nauk. Jak se s dharmou propojují a převádějí ji do vlastní zkušenosti, zjišťují, že

má smysl. A lidé nestudují a nepraktikují jen jako jednotlivci, ale o studium a praxi dharmy mají opravdový zájem i různé skupiny a sanghy. Když si povšimneme, co se uvnitř těchto buddhistických sangh děje – ať už jsou Theravádové, Zenové či Tibetské tradice – je to poměrně úžasné. Pro ustavení buddhismu na západě toho již bylo učiněno mnoho. Nicméně mám za to, že ještě mnohem více práce nás teprve čeká.

Zatímco na západě již byla předána celá řada učení a praxí, často to bylo z hlediska vnější formy a struktury. Ustavení podstaty dharmy na západě bude trvat. A bude záležet na tom, jak dobře si lidé povedou s tím, co obdrželi, a jak moc si budou vážit toho, odkud to pochází.

Aby Dharma na západě byla ustavena ve větší hloubce, je důležité mít nějaký vztažný bod, nějaké vedení v naší inspiraci. Když se podíváme na lidi v Tibetu, Číně, Japonsku, na Srí Lance či v Thajsku, vidíme to nesmírné množství času, energie a oddanosti, které věnovali tomu, aby přenesli dharmu ze Vznešené Indie do svých zemí. A když studujeme jejich historii, vidíme, že jejich úsilí, odhodlání i strádání, které museli podstoupit, jsou stále nesrovnatelné. Jejich úsilí zůstává nepřekonané z hlediska hloubky oddanosti, odhodlání a překonávání překážek. Dnes je na západě již řada lidí s velikou oddaností a ochotou překonávat překážky – je však nutné pokročit v našem úsilí ještě dál, a to nejen na úrovni jednotlivců, ale na úrovni globální.

A jelikož se snažíme ustavit něco, co přesahuje jakýkoliv pocit ega, je nesmírně důležité zkoumat vlastní úsilí. Co se týká dharmy, výsledky vždy závisí na upřímnosti snahy a na tom, zda tato snaha vychází z něčeho více než jen z vypočítavosti. Jsme ve své snaze zaměřeni jen na sebe sama, nebo je to něco, co děláme i pro ostatní? Chceme-li ustavit svatou dharmu na západě, musíme skutečně zkoumat vlastní motivaci a způsob jak dharmu studujeme, praktikujeme a učíme. Je opravdu nutné zkoumat vlastní motivaci i to, jak se snažíme sami dharmu studovat, praktikovat a učit ostatní. Tato velmi otevřená kritická mysl schopná obsáhnout a ztělesnit moudrost buddhismu, namísto toho, aby se nechala odvést ke všem možným světským zájmům, se stane skutečně rozhodujícím momentem pro to, zda bude buddhismus na západě ustaven či nikoli.

Musíme pečlivě zkoumat i naše organizace. Dokonce i velká organizace, která zdánlivě ustavila skutečnou dharmu a činí mnoho dobrého, může být ve své podstatě vedená naší sebestřednou motivací. V takovém případě nebude nadále podporovat ryzí, věčně trvajících smysl dharmy a proto ani nadále nebude přinášet velký užitek. Možná vydrží po jednu generaci a dokonce i za jednu generaci může projít mnoha změnami. Proto musíme vyvinout skutečné úsilí – samostatně i společně – abychom studovali a praktikovali dharmu takovým způsobem, který přesahuje sebestředné zájmy.

Rozkvět buddhismu na západě bude rovněž záviset na vnějších okolnostech jako je situace ve světě. Svět by měl být stabilní, v míru a ekonomickém růstu. Pokud dojde k válce, hladu, zkáze či změnám vlády z demokracie na více radikální nebo fanatické formy, bude to mít na lidi vliv. Pokud dozrají příznivé okolnosti, jako k tomu nejdokonalejším způsobem došlo ve vznešených zemích Indie, Tibetu, Číny, Japonska, Koreje, Barmy, Thajska a Srí Lanky – kde dharmu a původní linie stále vzkvétají – bude dharmu ustavena.

Překážky na cestě

Tato cesta je provázena řadou překážek. Tyto překážky či márové, nejsou specifické výhradně pro západ; působení márů je jedním ze zásadních učení buddhismu. V *Prádžňapáramitě (Sútre)* je řada učení o výzvách a překážkách působených máry, které vyvstávají jednotlivcům na cestě, či skupinám, které se společně snaží vybudovat něco pozitivního. A vždy záleží na těchto jednotlivcích i skupinách, aby si sami uvědomili, jak je překonat. Mnoho praktikujících ve Vznešené Indii i v dalších zemích, kde se buddhismus rozšířil, to dokázalo. Nevzdali se márům, vedli čistý duchovní život a dosáhli mnohého pro sebe i pro ostatní. Je rozhodující, aby se totéž stalo i na západě.

Má-li naše osobní i společné úsilí odhodlaně praktikovat nakonec přinést větší plody, musíme se vynasnažit dharmě skutečně správně porozumět a toto porozumění uplatnit v praxi. Rovněž musíme pracovat se znečištěními, které nám brání v realizaci pravdy, kterou v sobě všichni máme. Pak pomůžeme nejen sobě, ale přineseme velký užitek i ostatním.

Přenos učení a linií praxe

Navíc bude potřeba ještě mnoho práce k tomu, aby se na západ podařilo v čisté podobě přenést autentické učení a linie praxe. V tomto směru již došlo k pokroku a lidé dnes ovoce tohoto pokroku sklízí. Ale bude třeba ještě mnoho úsilí k tomu, aby se tato učení přeložila do západních jazyků.

Aby se na západě ustavila linie učení, je potřeba, aby se na západě rozšířilo předávání dharmy s vědomím významu linie. Jinak dharma zůstane otevřená všem možným výkladům – a naše vlastní výklady nejsou nutně tím, co učí dharma či texty. Když obdržíme přenos učení prostřednictvím linie, ochraňujeme se tím proti těmto výkladům a umožňuje nám to rozvíjet daleko širší pochopení než kdybychom učení pouze četli a sami si jej vykládali.

V tibetštině jsou slova *čhepa*, *tsöpa* a *tsampa* nesmírně důležitými termíny. *Čhepa* znamená 'učit', *tsöpa* znamená 'diskutovat' a *tsampa* znamená 'skládat.' O Buddhově učení toho velcí mahápanditové a poté všichni velcí překladatelé z různých buddhistických zemí napsali nesmírně mnoho. Nyní je na nás tato učení věrně a bez osobních interpretací přenést do západních jazyků. To bude nesmírně cenné.

Zároveň, aby lidé zájímaví se o cestu k osvícení mohli opravdověji pochopit, co nauky učí a jaký je jejich význam, je nutné o tom hodně diskutovat. Takové diskuse jsou nedílným předpokladem skutečného porozumění učení a jeho významu pro člověka na cestě k osvícení. A konečně, pokud to dokážeme, měli bychom také komponovat texty. To bychom měli činit v souladu s pravidly pro kompozici podle buddhistických sůter. Tímto způsobem můžeme našemu světu opravdu prospět.

Aby mohla být ustavena linie praxe, musí být předávána dál v podobě realizace učení o náhledu, meditaci a jednání. A všem předávaným instrukcím musíme zcela porozumět skrze vlastní osobní zkušenost. Jen tak bude naše realizace ryzí a shodná s realizací, která nám byla předána. Pokud se nám podaří takto ztělesnit a udržet realizaci, pak také budeme schopni se skutečně vysvobodit z utrpení samsáry a cyklické existence a také naplnit vyšší motivaci prospěchu ostatním. A tak s pomocí času a důsledného úsilí mnoha lidí, kteří zasvětili své životy nalezení významu skrze praxi dharmy, budeme moci opravdu ustavit na západě linii praxe.

Tento proces je něčím velice osobním, a proto v něm má zcela zásadní význam vztah žáka a učitele. Upřímnost a hloubka naší oddanosti má velký vliv na naše pochopení a na to, jak toto pochopení dokážeme převést do vlastní zkušenosti. Bez oddanosti by šlo v podstatě jen o výměnu informací. V naslouchání a studování učení by nebylo přítomno naše srdce, nechápali bychom hodnotu toho, co dostáváme, a nemohlo by dojít k transformaci naší mysli ani života. Proto s učením musí zároveň přirozeně vyvstat oddanost, která je tolik nezbytná.

Kultura oddanosti

Oddanost je těžko pochopitelná pro moderní lidi, zaměřené velmi individualisticky na uchování vlastního pocitu identity a hrdosti. Je obtížná pro lidi, kteří se chtějí učit, ale necítí přitom potřebu vzdát se ega.

Je proto důležité vytvořit kulturu, která skutečně podporuje oddanost - ne onu povrchní oddanost či zbožňování jak je známe z pop kultury - ale oddanost, která pochází z doby samotného Buddha. V samotné vznešené Indii, v učení vinaji a ve všech Buddhových učeních je přítomná tradice oddanosti. A ve všech zemích, kde se buddhismus rozšířil a kde praxe skutečně zakořenila, existuje kultura oddanosti a je známo mnoho příběhů o oddanosti. Jakmile je někde více lidí, kterým se podaří přinášet užitek a transformovat své životy díky tomu, že jsou blízko svému učiteli a s upřímnou oddaností následují jeho pokyny, stávají se tito lidé inspirací pro ostatní. Stávají se jakýmsi důkazem toho, že to skutečně funguje!

Dharma jako celoživotní vášeň

Dharma není koníčkem, praxe dharmy není na poloviční úvazek, a není to jako chodit do školy či na univerzitu, a nakonec obdržet diplom. Dharma je celoživotní vášeň, která vyžaduje celoživotní záměr. Je třeba zasvětit svůj život dharmě, a skrze praxi hledat význam, který chápeme jako smysluplné naplnění vlastního života. A navzdory tomu, že se budeme setkávat s překážkami, musíme vždy nalézt odvahu se jim postavit a překonat je. Jedině tak nakonec dojdeme užtku. Když budeme provádět ústraní a budeme skutečně praktikovat dharmu tak, jak byla praktikována v minulosti, pak i náš výsledek bude tentýž, jako výsledky praktikujících minulosti.

Dlouhodobá vize

Je pravda, že se časy mění a že se změnil i náš životní styl, ovšem z hlediska ustavení dharmy v našich životech se nezměnilo nic. Je to proto, že jednotlivé lidské bytosti s jejich rozličnými povahami a zatemněními jsou dnes stejné jako byly v minulosti. Obsah našich životů se možná trochu změnil, ale naše základní přirozenost zůstává stejná. A proto se nezměnilo nic ani ve smyslu toho, jak postupovat na cestě dharmy a jak se osvobodit od zatemnění. Ať velcí mistři minulosti dělali cokoliv, my dnes musíme dělat totéž. Mistři minulosti našli skvělé obratné prostředky k praxi dharmy, které můžeme ocenit a aplikovat v naší době. Modernizace má negativní dopad na všechna náboženství, nejen buddhismus, ale na druhou stranu může právě moderní technologie být velmi nápomocná. Jakožto moderní lidé jedenadvacátého století se proto nemáme na co vymlouvat. Pokud my, "moderní lidé", budeme požadovat, aby Dharma vyhovovala našim požadavkům, které pro nás budou větší prioritou než pravá dharma - pak budeme

mít vlastní pohodlnou dharmu, nikoliv však autentickou dharmu s dva a půl tisíce let dlouhou linií.

Dharma je na západě velmi nová, a bude trvat, než pevně zakoření. Bude záležet na tom, zda se sejdou či nesejdou stejné podmínky - jednotlivci, skupiny sanghy, učitelé, a příznivé podmínky ve světě - které umožnily rozkvět dharmy v jiných zemích. Pokud se všechny podmínky sejdou, dharmu se na západě rozšíří, dotkne se životů mnoha bytostí a přinese světu mnoho dobra.

Západní svět je dominantní politickou a ekonomickou silou. Pokud Dharma na západě převládne, pak se také naplní podstata dharmy - kterou je prospěch pro všechny bytosti. S pomocí buddhismu by pak lidstvo mohlo čekat velkou budoucnost. A to neříkám jako buddhista, či jako někdo odchovaný buddhistickou filosofií. Existují toho skutečné a historické důkazy, které si můžeme sami ověřit.

Upřímně doufám, že takový čas nastane v tomto i mnoha nadcházejících stoletích. Musíme myslet dlouho dopředu; když přemýšlíme o několika stoletích, je to vlastně velice krátká doba při pomyslení na lidstvo a na to, co by lidstvu mohlo nejvíce prospět. Technologie i věda již v mnohém přispěla k pokroku a blahobytu lidstva. Zda bude čistě a pozitivně vzkvétat pravdivý *duch* lidských bytostí, bude záležet na tom, do jaké míry bude ve světě dharmu – ne jen jméno dharmu, ale podstata dharmy.

© 2009 Dharmashri Foundation, Mindrolling International, všechna práva vyhrazena
český překlad Dharmashri CZ, 2009